

Chwalba Boha

Chwal Knjeza, moja duša,
a štož we mni je, jeho swjate mjeno.
Chwal Knjeza, moja duša,
a njezapomń jeho dobroty.
Kotryž twój ert zwjeseli.

Psalm 103,1,2 a 5

Lubi bratřa a lube sotry w Jezusu
Chrystusu!

Naša huba nam zmóžnja žiwjenje.
Přez nju zadychamy třěbny kislik a wu-
dychamy škódnje maćizny. Přez hubu
pijemy, jěmy, rěčimy a so rozmołwja-
my. Z njej spěwamy, zwuraznjamy
swoje wjesele a swoju zrudobu, swo-
ju radosć a někotružkuli ból.

Huba pak je tež naš najstrašniši
organ. Z njej móžemy druhich ludźi
hluboko zranić a křiwdzić.

Tehodla je čím wažniše, zo ma na-
ša huba prawy zakład za swoje skut-
kowanje. Tak płaći tež tu, štož Jezus
praji: „Dobry čłowjek přinjese dobre
z dobroho składa swojeje wutroby;
a zły čłowjek přinjese zle ze zleho
składa. Přetož čehož wutroba poľna
je, to přez ert wuńdže.“ (Lk 6,45)

Psalm 103 skedźbnja nas na za-
klad, kotryž zmóžnja našeje hubje, to
prawe činić.

Chwalba Boha ma być srjedzišćo
našeho byća. To je zakład za to, zo
ničo zleho abo špatneho z našeho
erta njewuńdže. Psalm spěwa wo tym,
zo Bóh sam naš ert zwjeseli, a štož
Boha chwali, tón njehřeši. Hdyž naš
ert Boha chwali, njemóže wón za-
kleć, nadawać, zasudzić abo wohań-
bić.

W modlitwje stupimy so před
Boha a wšitko wot njeho přijimamy.

Modlenje je kaž dychanje. Zady-
chamy Božu lubosć a wudychamy
swoje starosće, zle mysle a jědy.

Modlenje je, jako bychmy pili. Přijimamy z poľnosće Boha a so wokřewjamy.

Psalm 103, wokoło lěta 1890 w serbskej rěči zadypany do zornowcoweho stoľpa na Panachec kuble we Łomsku pola Njeswaćidła

Foto: Trudla Malinkowa

Modlenje je, jako bychmy wot
chlěba žiwjenja jědli. Wón nas skru-
ća a posylnja za wužadanja wšed-
neho dnja.

Modlenje je rozmołwa z Bohom.
Rěčimy k njemu a wón rěči k nam.

Modlenje je kaž spěwanje. Chwalb-
ne a zrudne spěwy, radosć a čěsnosć
– wšitko kładžemy do modlitwy. Pře-
tož wot Jezusa smy wuknyli, zo smě-
my k Bohu Abba, luby Wótče, prajić.
K njemu móžemy z dowěru rěčeć.
W modlitwje wuznawamy na přikład
tež: Při wšej nuzy je w Tebi radosć.

Modlenje je wšitko a krónowanje
wšeho: dychać, pić, jěsć, skorzić, wy-
skać, chwalić. W modlitwje wotewrja-
my so najbóle a najnutnišo žiwjenju.
Přetož tak wotewrjamy so Bohu. Wot
njeho damy so korigować, sej swoju
wutrobu zwjeselić a so wokřewić.
Wot njeho dóstawa naše žiwjenje cil:
zhromadnosć z našim stworićelom,
našim njebjeskim Wótcom.

Wot Boha přijimamy wodawanje
a lubosć, kotruž sami svojim blišim
dale dawamy.

Naš ert přijimuje a sće. Přez
njón zańdže žiwjenje do čěta a z nje-
ho wuńdže, štož čłowjek wot Boha
dóstawa: słowa přichilnosće, lubo-
sće, sobuželnosće, zhromadnosće
a posylnjenja.

Modlmy so:

Luby njebjeski Wótče, ty dariš nam
žiwjenje a wšitke dobre dary, swoju
starosć a swoju lubosć. Moja huba
a moja duša, kotruž sy wumóžil,
njeh čí wjesele chwalbu spěwatej.
Pósćel nam swojeho Swjateho Du-
cha, kiž da našeje duši chwalbu spě-
wać twojemu swjatemu mjenu a naš
ert zwjeselić we wšěch wokomikach
našeho žiwjenja. Hamjeń.

Thomas Schädlich,
farar w Husce

Schowane powěšće w tajnym pismje

Lube džěci, snano sće sej hižo raz tajne powěšće póstali. Za to dawaja wjacore móžnosće zaklučowanja pisma. Jedna warianta je špihelowanje, kaž to Jank čini. Dalša metoda je, sej za wšelake pismiki znamjenja abo symbole wumyslić. Tole sym w tu wotčišćanym hódančku wuspytała. Móžno pak tež je, napřećiwny pismik alfabetu wužiwać, na přikład A = Ž, B = Z atd. Snadž znajeće hišće dalše warianty tajneho pisma.

Sym so prašała: Kak je naše pismo scyła nastalo? K temu sym scěhowace informacije namakała:

Před někak 5 000 lětami wunamaka lud Sumerow w Aziji tak mjenowane klinopismo. Pismiki běchu zjednorjene wobrazy. Wone wobstachu z geometriskich formow, kaž stej to na přikład smuha abo třiróžk.

Dawaše někak 800 wšelakich klinopismikow.

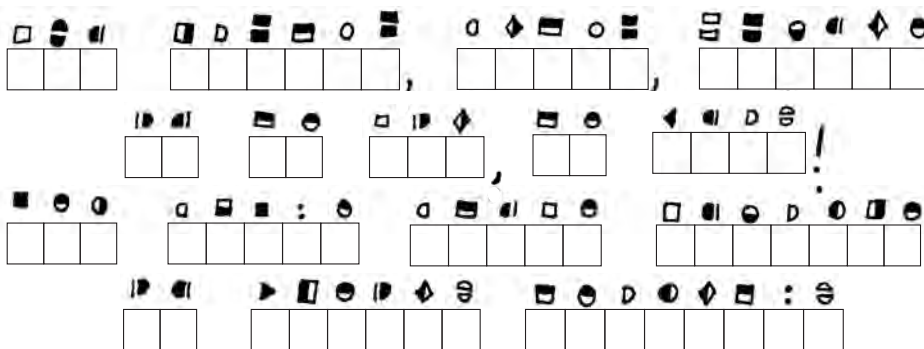
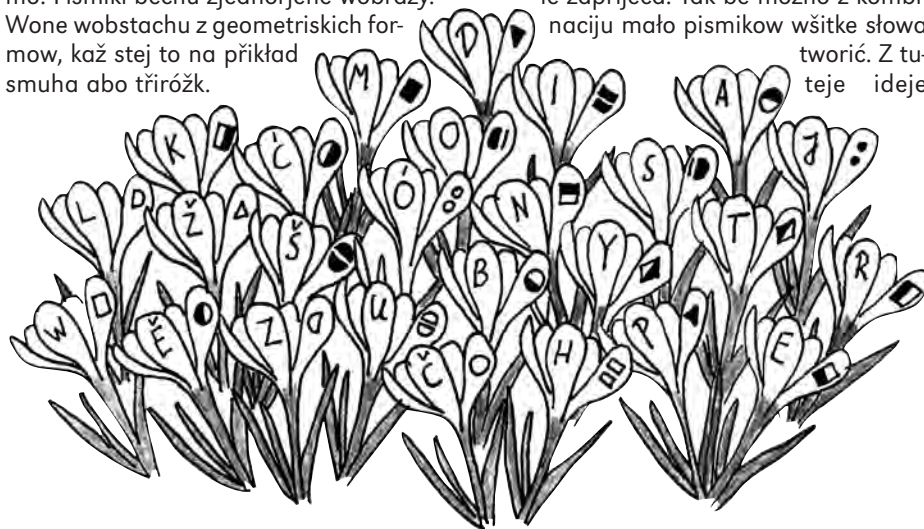
Zawěsće znaje tón abo tamny wobrazowe pismo starych Egyptowčanow. Jich pismiki mjenuja so hieroglyfy. Egyptowčenko dypachu je do kamjenjow, na přikład

w pyramidach. Woni wužiwachu pak tež hižo papyrus, kotryž je našej papjerje podobny.

Pismo Chinjanow je tež hižo 5 000 lět stare a přeco hišće samsne. Dawa někak 5 000 wšelakich pismikow. Šulske džěci pak dyrbyja jenož něhdže 1 000 nawuknyć. To dosaha za wšedny dzeń.

Naš alfabet wuwijaše so před někak 3 600 lětami w Syriskej a Palestinje. Pismiki podachu jednotliwe zwuki zaso a nic cyte zapřijeća. Tak bě móžno z kombinaciju mało pismikow wšitke słowa tworjeć. Z tu

teje ideje

Tu namakaće serbske nalětne hrónčko Handrija Zejlerja. Wone pak je w tajnym pismje napisane. Krokusy pomhaja wam při wuhódanju.

Rys.: Katja Meyerowa

wuwijachu so mjez druhim laćonske pismiki, kotraž hišće džensa wužiwamy.

Serbske pismowstwo započa so před někak 500 lětami wuwijać. Mikławš Jakubica, syn serbskeho robočana, přeloži 1548 Nowy zakon do serbsčiny. Dokelž njemějachu hišće žane serbske pismiki, dyrbyše sej spisownu rěč wutworjeć. Tež družu přeložowachu potom nabožne spisy do serbsčiny. Kóždy pisaše w tej narěči, kotruž ludžo w jeho wosadze wužiwachu. Po času wuwijaše so tak dvě spisowne serbske rěči: hornjoserbsčina a delnjoserbsčina.

Mi je napadnyło, zo su so jako přenje nabožne spisy kaž katechizm, spěwarske abo biblija přeložili. Do reformacije běchu tute laćonsce spisane. Martin Luther pak je sej žadał, wěrjowym Bože słowo w maćeršćinje podawać. Tak móže kóždy słowa w bibliji zrozumić. Přez tute žadanje je so wuwicé spisowneje rěče pohonjowało a spěchowalo. Biblija je Bože słowo a sady, kotraž tam čitamy, njeplaća jenož za ludži w starych časach, ale tež hišće za nas džensa. Tuž sym wjesoła, zo so w bibliji cuza abo tajna rěč njewužiwa, ale zo móžemy ju w našej serbskej maćeršćinje čitać.

Waša Katja Meyerowa

Martin Herche 70 lět

Dnja 21. februara swjećeše bywši Zhorjelski generalny superintendent Martin Herche swoje 70. narodniny. Jubilar pochadza z braniborskeho města Wriezena, hdžež je so jako najstarše wot wosom džěci do farskeje swójby narodził. W cyrkwinskih šulach a seminarach w Podstupimje, Berlinje a Naumburgu so teologisce kubšaše. Po lětach farskeje služby skutkowaše jako superintendent w Eichsfeldze a regionalny biskop w Halle-Naumburgu. Wot 2011 do 2018 bě generalny superintendent w Zhorjelu, hdžež mjez druhim serbske džěło w cyrkwi EKBO z přichilnosću přewodžeše a podpěraše. W nalěcu wopuści jubilar Łužicu. Z mandželskej přesydlil so k swójbe jednoho z jeju džěci do nižosakskeho Göttingena.

PB

„Sy mysle dobrej’, wjesolej’, to radžu, zo by spěwał sej“

Džěcacy a młodžinski spěwnik „Zernička“ ze syłu wulkotnych serbskich pěsnjow

Wćipne sedžachu moje džěci a ja na popołdnu w januarje w bydzenskej. Na bli-dže ležeše nowy džěcacy a młodžinski spěwnik z titulom „Zernička“. Knihu su druheho adwenta na tradicionalnej adwentničce na Michalskej farje w Budyšinje zjawnosći přepodali. W januarskim wudaču Pomhaj Bóh smy wo tym čitali. Wězo su na adwentničce hnydom nowy spěwnik wužiwali. W nastawku rěkaše, zo je so „mócnje zaspěwało“ a bě wučitać, zo mějachu šěsťcy wulke wjesela na tym. Tuž smy sej myslili, zo wuspytamy raz nowe spěwarske doma w swójbje.

Jako přenje wobhladachmy sej knihu wotwonka. Mojej najmlódšej džowce napadny hnydom rjany wobraz z ptačkom na wobalce. Tón so jej derje lubješe. Tak rjenje spěwać kaž ptačk chce wona tež rady. Nam wšitkim je so wuhotowanje knihi jara lubiło. Małe ilustracije nutřka, narysowane wot Jutty Mirtschin, so džěcom tehorunja spodobachu. Potom prašachu so džěci, što titul knihi woznamjenja. Rozkładzech jim, zo je zernička hwězda, kiž wječor na njebju jako přenju widžiš a rano jako poslednju. Mi wosobinsce při nowym spěwniku hnydom spiralowa wjazba napadny. Mam to za jara praktisce, hdyž spěwy z gitaru přewodžam. Potom wostanje wočinjena strona najlěpje ležo. Zady w spěwniku je přimkowa tabela za přewod z gitaru. To je mi dobra pomoc, hdyž sym raz zabyła, kotre truny mam při wěstym přimku tlócić.

Za zhromadne spěwanje wupytachmy sej najprjedy džěcace spěwy, kotrež su nam wot serbskeho ewangelskeho kónca tydženja znate. Wjesela zaspěwachmy sej „Halelu, halelu“ a „Lubosc Boža je tak wulkotna“. Dopominachmy so tež na k temu słušace pohiby a wuspytachmy je. To so

Awtorka Katja Meyerowa ze swojimi džěcimi Leńku, Benjaminom, Tanju a Lukašom (wotlěwa) doma w Münsteru při spěwanju ze „Zernički“

Foto: priwatne

wosebje mlódšim derje lubješe. Při listowanju w spěwniku wuhladachmy šulsku hymnu mojich wulkich džěci w serbsčinje. Woni wopytuja w Münsteru „Biskopsku šulu měra“ a jeje hymna je „Tam so dótkataj njebjo a zemja“. To bě zajimawe za džěci, sej tón jim tak znaty spěw w serbskej maćerščinje zaspěwać.

Zady w spěwniku njeje jenož přehlad wšitkich spěwow w serbskej rěči, ale tež w němskej abo w druhej rěči, z kotrež su přeložene. To so nam lubješe, dokelž smy tam tójšto spěwow namakali, kotrež němsce znajemy. Dołho hišće sedžachmy, listowachmy a sej wšelake serbske pěsnje zaspěwachmy. Zjimajo móžemy prajić, zo wobsahuje nowy džěcacy a młodžinski spěwnik „Zernička“ syłu wulkotnych serbskich pěsnjow.

Spěwy su do wosom wšelakich temow rozrjadowane. Tak namakaš spěšnje spěw k wotpowědnej skladnosći. Temy su: „Džeń a lěto“, „Džak a chwalba“, „Lubosc a nadžija“, „Wěra a wuznaće“, „Měr a pokoj“, „Próstwa a žohnowanje“, „Taizé“ a „Kanoň“. Předposlednja rubrika mje wosebje zajimowaše. Znajdu drje Taizé-spěwy, ale njejsym je hišće husto na kemšach spěwala a njeběch tež hišće ženje w znatym mjezynarodnym klóštrje. Widžach, zo je Jadwiga Malinkowa wšitke teksty přeložila, a tuž so jeje woprašach, što je ju pohnuło, tute spěwy do serbsčiny přenjesć. Wona mi powědaše, zo je wopyt w Taizé hłuboki začisć w njej zawostajiš. Jednorosc spěwow ju fascinowaše. Wone wobsteja husto jenož z jedneje linki, kotraž so přeco zaso wospjetuje. Wěrnosc sady so tak hłuboko zakótwi a je móžno do meditacije přeńć. Tež mjezynarodnosć spěwow Jadwigu Malinkowu zahori. Wone wospjetuja so přeco

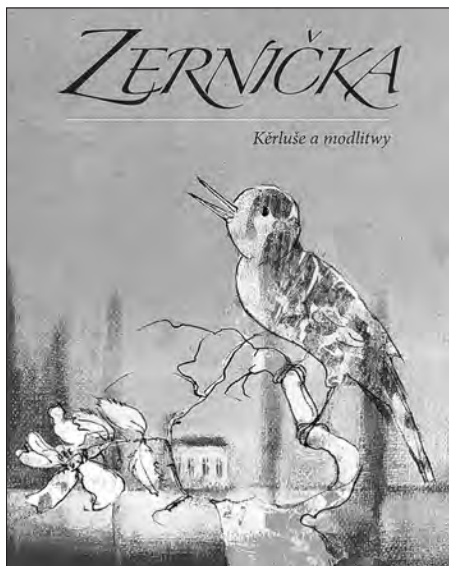
zaso w druhich rěčach, štož ma něšto zwjazowaceho mjez narodami. Sym sej spěwy w interneće naposkała a dyrbbju přidać, zo su tež mje fascinowali. Po mojím měnjenju njehodža so tak derje za spěwanje doma w swójbje, bych pak rady raz serbske Taizé-kemše wopytała.

Modlitwy na kóncu wudospołnjeja nowy spěwnik. Wone su po scěhowacych temach rjadowane: „Wótčenaš“, „Rano“, „Za blidom“, „Wječor“, „Šula“, „Horjo“ a „Křcizna a konfirmacija“. Tam su rjane serbske modlitwy za wšitke wobłuki žiwjenja zhromadzene. Za našu swójbju smy tam někotre nowe modlitwy wuhladali, kotrež naš znaty repertoire nětko wobohaća. Myslu sej, zo je to tehorunja dobra pomoc za swójbju, kiž serbsčinu hišće tak derje njewobknježa, ale chcedža so rady serbsce modlić.

„Zernička“ je nas přeswědčila, dokelž njehodži so jenož za spěwanje we wosa-dže, ale tež w swójbje. Spodoba so nam, zo wobsahuje pěsnje za kóždu starobu: za džěci, mlodostnych, staršich a zawěsće tež za wowki a džědow. Jara rjenje je, zo su přimki za gitaru sobu napisane. Tak móžeš spěwy derje doma přewodžec. „Zernička“ je tež jara spodobnje wuhotowana. Wosobinsce sym na tajki spěwnik hižo dołho čakała. Wjeselu so jara, zo je so tak derje radžił.

Na tutym městnje chcu so redakciskej skupinje, kotraž je spěwnik zestajiła a wudała, wutrobne džakować. K njej słušeja Gunnar Krawc, Janina Krygarjowa, Jadwiga Malinkowa, Marka Maćijowa, Diana Paščyna, Christiana Piniekowa, Krystof Rummel a Měrćin Wirth. Naposledk móžu z hrónčkom Handrija Zejlerja doporućec: „Sy mysle dobrej’, wjesolej’, to radžu, zo by spěwał sej.“

Katja Meyerowa

Loni wužy džěcacy a młodžinski spěwnik „Zernička“

Günter Schwarze a jeho přichilenosć k Serbam

Njezabudu, z kajkej radosću mi profesor Günter Schwarze powědaše, zo so jeho twórba „Knjezowy jandžel“ do noweho spěwnika „Zernička“ (čo. 84) přiwwza. Bě to jeho rozsud, zo serbske elementy kaž ze Smoleroweje zběrki serbskich pěsničkow, do swojeho oratorija k tysacletnému jubilej města Budyšina zapřija. Začuwach, kak bliski z Budyšina pochodzacy komponist nam Serbam je.

Wón je doholětny přečel našeje swójby z mojeho Klukšanskeho časa. Jako wučomnik pišćelotwarstwa pola firmy Eule w Budyšinje jězdžeše swěru kóždy nježdělu k nam byrglować. W lětach po 1966 swjećachmy hišće prawidłownje serbske kemše z Božim wotkazanjom w Klukšu a Połpicy. Günter Schwarze njebě serbska rěč cuza; byrnjež ju njerěčeše, tola něšto zrozumi. Jeho prawowka Lina Halke z Praskowa bě Serbowka z Hodžijskeje wosady.

Günter Schwarze rady k nam do Klukša jězdžeše. Zawěsće měješe to wjacore přičiny. Klukšanska cyrkej je rjana. Rady snědaše pola Sanderec / Schmidtec. Do Połpicy jědžechmoj z motorskim kemši. Po kemšach wobjedowachmy na Klukšanskej farje. K busowemu zastanišću běžeše přez pola do Zdźěrje. Wězo bě tež w Klukšu, zo by sej něšto feńkow zaslužil, wšako so wu-

Günter Schwarze při pišćelach Michalskeje cyrkwje w Budyšinje w léce 2012 Foto: archiw PB

čomnicy za NDRski čas tak bohaće z pjenjezami njezastarachu kaž džensa. Pozdžišo z přečelemi w Klukšanskej cyrkwi byrgle restawrowaše. Kontakty mjez namaj a naju swójbomaj wostachu do džensnišeho. Su to wutrobne zwiski. Rady běchmoj z nim a jeho žonu Andreju z kolesami po Łužicy po puću – po domiznje, po serbskej domiznje. Bohužel je nětko chorowaty.

Za NDRski čas skomponowa Günter Schwarze operu „Tobias Hawk“ po Brěza-

nowym romanje „Stary nan“. Bohužel so wona jenož jónu w starym Budyskim dźiwadle na Žitnych wikach předstaji. Jeje předstajenje bě drohe předewzać a so tehodla njewospjetowaše. Jako profesor na Wysokej hudźbnej šuli Carl Maria von Weber w Drježdžanach wuwučowaše Günter Schwarze tež Łužičanow, hač tež Serbow njewěm. Derje, zo služi nam džensa technika. Na www.youtube.com je móžno, sej pod jeho mjenom wobhladać, kak na Klukšanskich byrglach hraje. **Pawoł Wirth**

W Pólskej wo ewangelskich Serbach přednošował

„Ewangelscy Serbja – stawizny a přitomosć“ rěka multimedialna prezentacija, kotruž předstaji dr. Jerzy Krzyszpień z Krakowa 19. januara w ewangelskej wosadze w Bielsku, džělu města Bielsko-Biała. Mjez 15 připosłucharjami z wosady bě tež etnologa z Pólskeje akademije wědomosćow we Wařawje.

Referent poda spočatnje zakładne informacije wo Serbach a Łužicy. Krótki stawizniski přehlad sahaše wot zasydlenja hač do džensnišeho. Při tym wuzběhny wuznam reformatione za wuwěće serbskeho pismowstwa a předstaji najstarše kaž najnowše wudaća serbskich nabožnych knihow. Na přikładze někotrych prócowarjow kaž Zejlerja a Šwjele pokaza na wulki wuznam ewangelskeho serbstwa za wuwěće narodneje kultury. Tež negativne zjawy kaž rěčnu asimilaciju a wotbagrowanje wsow rěčnik mjenowaše.

Wosebitu kedźbnosć wěnowaše referent serbskim stawiznam wuchodnjeje Łužicy, kotraž džensa do Pólskeje sluša. Tak je w Lubanicach Mikławš Jakubica 1548 Nowy zakon do serbsčiny přeložil a w Nidze pola Zhorjelca Jan Bjedrich Tešnař kónc 19. lětstotka swoje serbske publikacije přihotował. W tójšto wosadach je so

něhdy serbsce předowało a w městačku Trjebule mějachu samo serbsko-němsku dwójnu cyrkej. Džensa wobstajitej we wuchodnej Łužicy dvě pólskej ewangelskej wosadze: Lubań, kiž haji partnerske styki ze Slepom, a Žary njedaloko Lubanicy, hdžež stej pomnik Mikławša Jakubicy.

Swoje wuwjedženja z nazornymi referent z wurězkami z interneta wo serbskich kemšach w Budyšinje a Gołbinje, chórowym spěwanju w Slepom a jutrownym spěwanju w Janšojcach. Zhromadnje zanjesechu sej přitomni hornjoserbski spěw „Hanka, budź wjesoła“ a k zakónčenju połdrahdžinskeho přednoška delnjoserbski kěrluš „Och, gab ja z towzynt jězykami“.

Dr. Jerzy Krzyszpień přisłuša ewangelskej wosadze w Krakowje. Wón pochadza z pólskich ewangelskich kónčin w krajnje Šlask Cieszyński, hdžež bě so 1952 narodil a we wsy Jaworze wotrostł. Studowanje anglist bě hač do swojeho wotchada na wuměnk w léce 2020 docent na Jagielonskej uniwersite w Krakowje. Wo Serbach bě hižo w młodych lětach slyšať. Pozdžišo tež wosobinske styki nawjaza, wosebje k wosobinam serbskeho cyrkwinskeho žiwjenja w Delnjeje Łužicy, a so na wosebitych zarjadowanjach kaž na česćowanju Jana

Bjedricha Frycy w Gołkojcach 1996 a na poswjećanju pomnika Mikławša Jakubicy w Lubanicach 1998 wobdžěli. Předlohnje čita Nowy Casnik a Pomhaj Bóh. Wosebje delnjoserbsčinu sej tak daloko přiswoji, zo móže ju tež nałožować. Serbsku temu za swój přednošk bě sej sam wuzwoliť. Snadž přednošk hišće lětsa w swojeje ródnej wsy Jaworze wospjetuje, hdžež maja wjetšu ewangelsku wosadu.

Trudla Malinkowa

Referent dr. Jerzy Krzyszpień přednošowaše w pólskej ewangelskej wosadze w Bielsku wo stawiznach a přitomosći ewangelskich Serbow Hornjeje a Delnjeje Łužicy.

Foto: priwatne

Swójbne foto Zobic burskeje swójby z Čornjowa

Sym zaso jónu w starych wěcach kramosćić a namakach při tym foto, kiž pokazuje staršuju mojeho nana a jeho sotře Leńku a Hilžu. Za mnje su to Čornjowska wowka, Čornjowski džěd, Drježdžanska ćeta Leńka a ćeta Hilža z Kołwazy. Z kwaloty fota móže so slědować, zo je wone profesionelne zhotowjene. Ze zrósća mojeju ćetow móžu tukać, zo je wone mjez 1902 a 1905 nastalo. Njeje mi znate, štó je fotografiju skazał a tež zapłaćić, přetož tajki luksus su sej tehdy burske swójby zřědka popřeli. Zawěsće je něchtó Bukečansku serbsku drastu dokumentować chcył a moju Čornjowsku wowku prosył, zo by so wona serbsce zhotowala a to zhromadnje z džowkomaj. Wěm wot mojeho nana, zo běše Čornjowska wowka poslednja žónska w Bukečanskej wosadze, kiž so składnostnje serbsce zdrasćeše.

Zhotowjenje tuteje fotografije je dyrbjało wosebity podawk za Čornjow być, přetož hdys a hdys so přeco zaso wo tym powědaše. Z teho wěm, zo běštej hotowarniče prošenej, wowce a ćetomaj při zdrasćenju pomhać. Dla jedneje maličkosće wowcynje drasty dóstaštej so knjenje hotowarniče do wlosow a kocorowaštej so hač na krej a kosće. Dokónčištej swoje džěło, ale hižo wjac ze sobu njerěčeštej. Skónčnje běchu wowka a džowce zdrasćenne, ale njewočakowano fotograf džědej kazaše, zo ma so wón sobu zwobraznić. Jeho spjećowanje so njeakceptowaše a, čas za předrasćenje hižo njemějo, steji wón na foće we wšědnjacej drasće. Dobry klobuk pak běše sebi chwatnje hišće hrabnył.

Dalokož bu mi wo wosobach na foće na wšelakore wašnje sprosředkowane abo štož z wosebinskeho dožiwjenja wěm, chcu tu předstajić.

Džěd Jan Awgust Zoba

Mój Čornjowski džěd Jan Awgust Zoba (Gusta wołany) narodži so 29. winowca 1869 do burskeje swójby w tehdom hišće dospołnje serbskej Kołwazy. Wopyta gymnazij w Budyšinje, njenastupi pak studij, ale wróci so do Kołwazy a džětaše doma w ratarstwie. 1892 woženi so z lěto młódšej Madlenu rodž. Wićazec z Čornjowa. Při wěrowanju Bukečanski farar Kubica posłownje zwurazni: „Wěruju najmudrišuju młodeju čłowjekow z mojeje wosady.“ Wotnětka hospodarješe na Wićazec kuble

w Čornjowje, kiž je přenje kubło na lěwej stronje při puću z Kołwazy.

Za wšitko serbske so nan horješe. Wopyta schadžowanki serbskich studentow, sta so ze sobustawom Maćicy Serbskeje a zezna so tam z Jakubom Bartom-Čišinškim. Sprěceli so z nim njehladajo konfesionelnych hranicow. Snano korjeni tu tradicija hłubokeho ekumeniskeho zmyslenja w Zobic swójbje.

Serbska burska swójba z Čornjowa na spočatku 20. lětstotka: Jan Awgust Zoba z mandželskej Madlenu rodž. Wićazec a džowkomaj Leńku (naprawo) a Hilžu Foto: wobs. Arnd Zoba, repro.: Jürgen Maćij

Njeje mi znate, štó je młodeho bura k jeho politiskim aktiwitam pohnuło. Kandidowaše w léce 1903 wuspěšnje při wólbach za Sakski krajny sejm a sta so ze zapósłancem druheje komory. Wón běše wušikny řečnik a wustupowaše energisce za serbske a burske zajimy. Na zarjadach w Lubiju, Budyšinje a Drježdžanach zamó někotryžkuli problem na dobro svojich wolerjow rozrisać. Wótre rozestajenja šulstwa dla měješe ze šulskim radzićelom Bachom. Njeporadži so temu zadžěwać, zo šuli w Dažinje a Wujezdze wjac jako serbskej njeptačeštej.

Jako młody zapósłanc běše Jan Awgust Zoba člon serbskeje delegacije, kiž měješe 9. nazymnika 1904 awdiencu pola sakskeho krala. W towarstwach w Bukecach so wón tehurunja angažowaše a prócowaše

so wosebje wo skrućenje serbskeho narodneho wědomja. Dokelž běchu jemu „Bukečanscy Serbja přeliwcy“, přeprosoy wón Čišinškeho na zhromadiznu do Bukec, zo by přednošuju Serbam do swědomja rečał. Za to je wjele kritiki žnjał. Njelutowaše sam z jasnymi słowami, jako so Bukečanski farar Mjerwa z němskej holcu woženi. Kupi sebi tehdy přidatnje k swojemu stajnemu městnu na přenjeji łubi w cyrkwi přidatne městno deleka, zo njeby zady stołpa sedžo při předowanju na fararja hladac trjebał.

Swojim sydom džěcom doma běše wón kruty kublar. Najstarša džowka Leńka žněješe jasnu kritiku, jako bě jemu list w němskej řeči pisała. Swójba kaž tež jeho ratarstwo dyrbještej hustodosć bjez njeho wuńć, přetož jeho džěło jako zapósłanc a politikar sebi wjele časa žadaše. Měješe přez to přecelow a znatych po cyłej Łužicy. Wěste jeho styki haješe mój nan dale.

Jeho woblubowanosc mjez Serbami pokaza so, jako 7. wulkeho rózka léta 1911 młody zemrě. Syły ludzi z cyłjeje Łužicy, zbliska a zdaloka běchu na pohrjeb přišli. Za čělowym wozom z Čornjowa do Bukec jědžeše 21 konjacych zaprahow z korejtmaj, sčěhowani wot pěšich přewodžerjow.

Wowka Madlena Zobina

Moja Čornjowska wowka Madlena Zobina narodži so 15. winowca léta 1870 do Wićazec serbskeje burskeje swójby w Čornjowje. Běše mudra, dalokomyslaca a řečewobrotniwa žónska, ale najske rje jedna tych bóle čichich zynkow. Z rozmołwow mojeho nana ze swojimaj bratromaj (bratraj Jan a Arnošt staj we wójnje žiwjenje přisadžiłoj, tak zo sym ja jenož pječ tych sydom Čornjowskich Zobic zeznał) a sotromaj njejsym wjele wo mojej wowce zhońił.

Wobhospodarištaj z mandželskim burske kubło, na kotrymž bě so wowka narodžiła a wotrostła. Bjez teho zo móžu so na dopokazy počahować, hodži so prajić, zo měješe młoda burowka zastaranje a kublanje džěci, domjacnosć a kuchinu kaž tež drobny skót na starosći. To so z tym wokomikom změní, hdyž džěd swoje zastojnstwo jako zapósłanc nastupi a zwjetša cyly tydzeń w Drježdžanach přebywaše. Rjadowanje a dohladowanje wšěch džělow na kuble ležachu potom we wowcynymaj rukomaj.

Koždy tydzeń jědžeše wona do Budyšina na wiki, zo by tam wudžělki z kubła pře-

→

⇒ dawała. Dalokož je mi znate, běchu to butra, jeja a zarězany drobný skót. Měješe wšitko w plecénku („trogorbje“), z kotrymž na chribjeće wot dwórnišća na wiki běžeše. Z Čornjowa do Wujezda na čah do wjezechu ju z konjacym zapřahom. Stajni kupcy ducy po puću na wiki w měsće jej nošenje a předawanje wolóžichu.

Prawidłownje wopytowaše serbske kemše w Bukecach. Kručé wěrješe do Boha a Zbóžnika Jezusa Chrystusa. Jako mój nan wučerske městno w Bukecach nastupi, pisaše wona jemu swojej wěrje wotpowěduju: „k skutkowanju na njesmjertnych dušach Tebi poručených džěci daj Bóh zbožo! Měj so po swj. Marku 10,13–15 (Njeh džěcatka ke mni přińdu a njewobaraće jim) da tež budže z Tobu Bože žohnowanje.“ Za nju samozrozumliwje pisaše to serbsce, kaž tež wšitku korespondencu ze swojimi džěcimi w serbskej rěči wjedžeše. We wobchadze ze swojimi džěcimi sej žadaše, zo wone ju w třecěj wosobje plural narěča, potajkim z „maći, Wy“.

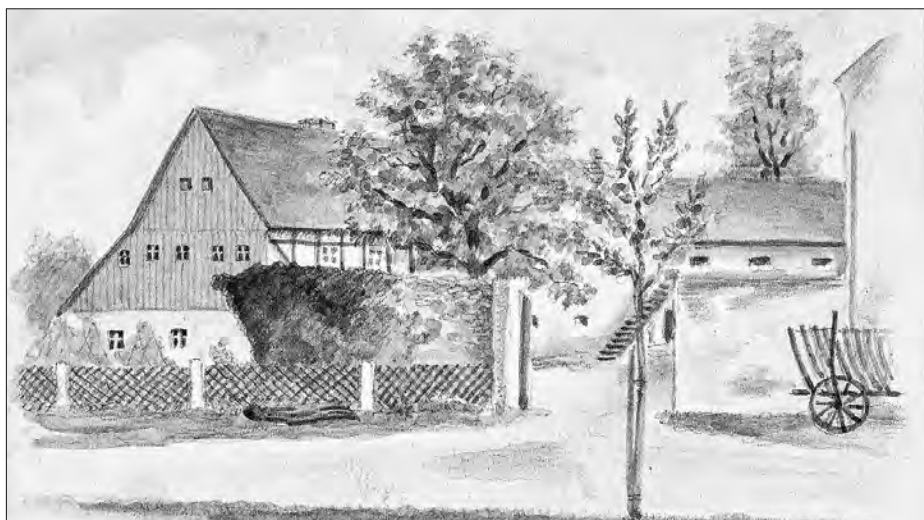
Mandželski jej w starobje 41 lět zemřě. Wotnětka měješe so sama wo kubło a sydomy džěci starać. Čežki běše to wosud a žadaše sebi zawěsće wšitke jeje mocy. Staršej synaj Jurij a Jan běštaj hižo młódzencaj a měještaj, starobu dorosceneho docpěwši, z kejžorom do wójny čahnyć. Dalokož móžno přidželeše swojím džěcom winowatosće. Mój nan měješe so přez lěta wo drobný skót starać a w lěcu husy pasć. Mólba Měrcina Nowaka-Njehorńskeho „Husar“, kiž w mojej stwě wisa, pokazuje nazornje, kak je mój nan, připódlá šulske nadawki spjelnjo, tutu winowatosć zmištrował.

Wowcyny najstarši syn, mój Čornjowski wuj Jurij, so bórže po wójnje woženi a hospodarješe nětko ze swojej mandželskej na Zobice kuble.

Wowka přěcahny na wuměnk do małej

Čornjowski kubler a sejmski zapóstańc Jan Awgust Zoba (1869–1911) w młodych lětach

Zobic kubło w Čornjowje wokoło lěta 1915, akwarelowa rysowanka Foto: wobs. Arnd Zoba

tykowaneje chěžki ze stołom při puću do Čornjowskeho mlyna. Měješe so jako wuměnkarka z tym wotnamakać, zo so synej-hospodarjej na kuble z přichodnej džowku njeporadzi, we wočakowanej měrje kubło z čežkeho hospodarskeho položenia wuswobodzić, kiž běchu mjez druhim čežke wójske lěta zawinowali.

Njewečakowano wot přiwuznych wowka 12. hodownika 1931 hakle 61 lět stara zemřě.

Jeje žiwjenski skutk, z wobhladnym hospodarjenjom Zobice burske kubło zdžeržeć, a to tež w čežkich časach, započa so na spočatku 1970tych lět drjebić. Jeje wnuk, namřěwec kubla po synje Jurju, tehdy smjertnje znjezboži. Wón zawostaji mandželsku z wotročacym synom, kotrehož pak ratarstwo njezajimowaše. Najprjedy wosta wšitko tak kaž běše, městne prodrustwo pola wobhospodarješe a tež hospodarske twarjenja wužiwaše. Po přewróće pak běše kubło naraz zaso nahladna hódnota. A tak přědžde jedne po druhim poča-

su do cuzych rukow. Jeničce na bydlenje přetwarjena bróžen při wuměnk je džensa hišće we wobsydstwje přiwuznistwa.

Četa Leńka Zobic

Na prawej stronje fota widžimy moju Drježdžansku četnu Leńku stej. Wona, najstarše džěco Zobice mandželskeju, narodži so 11. róžownika 1893. Wuchodžiwiši šulu w susodnym Wujezdze póláštaj ju staršej na dalše kublanje do Budyšina, prawdžepodobnje na šulu za domjacnosć. Staršej spóznaštaj bórže wosebitu wobdarjenosć swojeje holcy. K swojemu nanej, mojemu džědej, wutworješe so trochu wosebity poměr. Jako wotročaca přewodžeše nana na wšelake oficialne zarjadowanja. Přez to zeznajomi so z wodžacymi wosobinami serbskeho ludu a dóndže samo hač na sakskej kralowski dwór. Na tute wašnje skručachu so w njej zasady monarchije, sprosředkowane w běhu kublanja. Zaměrnosć, konsekwentnosć, sebjewědomje w dosahacej měrje a poddanosć napřećo wyšnosći wowliwowachu wšitke jeje rozsudy w žiwjenju.

Na spočatku dwacetych lět wuda so na financneho zastojnika Ericha Schwarzenberga z Drježdžan. W sakskej stolicy bydlačymaj mandželskimaj narodži so jenički syn Hans-Dietrich. Zasadam monarchije scěhujo měješe so wón stać z oficěrom, hdyž nic pola gardy, potom pak tola pola namórnistwa. Poslednje so sta a mój kuzenk Hans-Dietrich přisadži jako komandant nurjaka w poslednich wójskich dnjach zhromadnje z cytej wobsadku swoje młode žiwjenje. Staršej njeměještaj žane wobmyslenja, zo syn brunym mócnarjam služi. Prawdžepodobnje běštaj wobaj „ty-sačlětny rajch“ witałoj a jón podpěrowaštaj. Hansej-Dietrichej běše jeho mać tež serbsku rěč wučita, sama pak w času „ty-sačlětneho rajcha“ jenož hišće w najblišim kruhu přiwuznych serbowaše.

Žiwjenje we wulkoměsće běše za četnu Leńku spočatnje cuze. Zo njeby jej čas předołhi był, zaběraše so intensiwnje z wušiwanskimi džělami a žněješe za swoju wě- ⇒

Kublerska džowka Madlena Wićazec z Čornjowa (1870–1931), wot lěta 1892 mandželska Jana Awgusta Zoby

⇒ cywustojnosť připóznaće w kruhu no-weho, měščanskeho znajomstwa.

13. februara 1945 dožiwi, kak so Drježdzany do rozwalinow přeměnjachu. Dom, w kotrymž bydleše, bu snadnje trzechjeny a so palić započinaše. Wobydlerjam, kiž chychu na to čekać, so wona do puća staji a jim kazaše, woheń hašeć, štož so tež poradzi. Přez jeje rezolutne postupowanje so dom wuchowa.

Na kóncu „tysačlětneho rajcha“ dyrbyeše dožiwić, zo so jeje mandželski a jeje syn domoj njewrócištaj. Nadrobnośće mi znate njejsu.

Da so do džěta a rumowaše w Drježdzanach sobu rozwaliny. Tež tute džěto wukonješe ze za nju typiskej zaměrnosću, štož k temu wjedžeše, zo ju jako aktivistku wuznamjenichu.

Přez čezke džěto na rozwalinach přenapinana, zaja ju bórže boža ručka a wona bu inwalidka. Dokelž so jeje strowotny staw dale pohubjeňšowaše, bu do hladarnje w Arnsdorfje zapokazana. Tam wona na spočatku lěta 1958 zemře.

Ćeta Hilža Zobic

Na lěwej stronje fota widźimy holcu, kotruž ja pozdžišo jenož jako ćetu Hilžu w Kołwazy znaju. Wona narodži so jako třeće džěčo mandželskeju Awgusta a Madleny Zobic 2. hodownika 1895 w Čornjowje. Najskerje wopyta jenož šulu we Wujezdze, wo někajkim dalewjezdacym wukubłanju mi ničo znate njeje. Kaž pola sotry Leńki, tak běchu tež za nju sposrědkowane hódnoty monarchije žiwjenje postajowace měritka.

Z jeje powědanja wěm, zo je wěsty čas w Budyšinje w „Bürgergarten“ (džensa domicil SLA) jako pomocnica w kuchinje džětała. Najskerje přiswoji sebi tam a při džěle doma w ratarstwje wšitke kmanosće, kiž běchu za burowku njeparujomne. Čitaše poměrnje wjele, tak zo měješe dosć šeroku wědu.

W přenjeji počojcy dwacetych lět wuda so na ratarja Hermana Měrcina z Kołwazy. Mandželskaj hospodarještaj na Měrcinec kuble w Kołwazy. Domjacnosć, skót a zahrodu ćeta Hilža dokładnje a derje wostaraše. Zahrodu nastupajo jej mój nan nic jenož z dobrej radu, ale tež z wušiknymaj rukomaj pomhaše. Do swojeje přikładnje wjedženeje domjacnosće přistaji sej ćeta Hilža wospjet młode holcy po zakónčenju šule, zo by je wšitko praktiske, štož bě na statoku trěbne, wučila.

Džiwaše na žiwe zwiski ze swojej sotru a bratrami. Rady pohosćeše přečelstwo ke kermušim abo k swinjořezanju. Z Bukec do Kołwazy njeje daloko, a tak ćetu a wuja w Kołwazy časćišo wopytachmy. Jako wjetši šulski hólč njesech jim kóždu sobotu po wobjedže chléb a čalty wot Bukečanskeho pjekarja a njewrócih so ženje bjez někajkeho myta za moju poslužbu.

Štož so na Měrcinec polach žneješe, časćišo wočakowanjam njewotpowědowaše.

Wudowa Madlena Zobic ze swojimi pjeć džěćimi w Čornjowje

Foće: wobs. Arnd Zoba

To zdžěla njelochke hospodarske položenje za sobu čehnješe. Změny we wikowskej politice po 1933 polěpšichu hospodarske položenje ratarjow, štož zawěše mjez druhim k temu wjedžeše, zo Měrcinec mandželskaj brunemu mócnarstwu přihłowowachu. Z tym zwjazane so nałožowanje serbskeje rěče bóle a bóle wobmjezowaše. Skónčnje so jenož hišće w najblišim přiwuznistwje serbowawaše.

Zobic sotře Leńka (naprawo, pozdžišo Schwarzenbergowa w Drježdzanach) a Hilža (pozdžišo Měrcinowa w Kołwazy)

Měrcinec mandželskimaj narodžištaj so w dwacetych lětach synaj. Staršeho, 1924 narodženeho, wukřičihu na mjeno Jurij, młódši sluchaše na mjeno Jan. Jan běše tón, kiž so w ratarstwje doma čuješe a běše tehodla jako naslědnik po swojim nanje předwidžany. Bohužel bu wón z mi njeznatej přičiny w přěnich měsacach po wójnje zajaty a so hižo domoj njewróci. Wo jeho wosudže ničo znate njeje.

Wosta starši syn Jurij jako naslědnik. Wón pak so k temu powołany nječuješe a wopuści na spočatku pjećdzesatych lět

Kołwazy, zo by sej w Budyšinje džěto pytał. Džělaše chwilu jako fachowy redaktor a naměstnik šefredaktora w redakciji Noweje doby. Po studiju kulturnych wědomosćow skutkowaše jako docent na Wobwodnej kulturnej akademiji w Drježdzanach. 1977 wón w Spytecach z awtom smjertnje znjezboži.

Ćeta a wuj samaj běštaj z wobhospodarjenjom kubla přežadana a přepodachu je bórže Ludowemu kubtu w Pomorcach. Chodžeštaj wotnětka na džěto, „na robotu“, kaž ćeta Hilža z jěrym podzynkom praješe.

W běhu žiwjenja měješe ćeta Hilža, kaž so praji, dosć „krokawow spóžerać“. Běchu to rozpad němskeje monarchije a sakseho kralestwa, za nju a za jeje sotru Leńku podawkaj z wusahowacym wuznamom, porážka „tysačlětneho rajcha“, njewěsty wosud młódšeho syna Jana, wotpokazanje naslědnictwa přez staršeho syna Jurja a skónčnje jeje a mandželskeho zwrěšćenje jako samostatni burja. Wyše teho njezdokonja syn Jurij trajnje w jednym mandželstwje žiwy być. Dwójce dyrbyeše dožiwić, štož so z jeje žiwjenskimi zasadami absolutnje njekryješe, zo bu Jurjow mandželstwo džělene a zo po tym z nowej přichodnej džělowki domoj na wopyt přińdže.

Hišće jako wuměnkarej so Měrcinec mandželskaj přeco zaso wo starobje wotpowědowace džěto na Ludowym kuble prócowaštaj, zo njebyštaj doma sedžeć a wostudu pasć dyrbjałoj.

W lěće 1973 zaja ćetu Hilžu boža ručka a po poměrnje krótkim chorołožu doma wona na Božu prawdu woteńdže.

Měrcinec statok a k temu slušace pola su džensa we wobsydstwje jeje wnučki, kiž je něhdže na zapadze žiwa. Pola su přenajate, tehorunja domske z bróžnju. Njeje pak jara wěrypodobnje, zo změje po njej něchtó zajim, sam w Kołwazy hospodarić.

Arnd Zoba

Fotografikar Jürgen Maćij 70 lět

Dnja 28. februara woswjeći Budyski fotografikar Jürgen Maćij swoje 70. narodniny. Čitarjo Pomhaj Bóh znaja jeho z mnohich wobrazow, kotrež je do časopisa podať. Běchu to fota z cyrkwinskih dnjow a tamnych serbskich zarjadowanjow, ale tež portrety wosobow a meditatiwne wobrazy.

W běhu nimale poł lětstotka je jubilar po cyłej Łužicy nadčasnje plaćiwje fotografije stworil, hač w ródnyh Lichanju, w Slepjanskich kónčinach, pola katolskich Serbow abo w Delnjej Łužicy. Při tym je zapopadnył wšedny dzeń ludźi runje tak kaž wosebite podawki w jich žiwjenju, je zwobraznił wjesne swjedženje a serbske naložki. Šěrokej zjawnosći w Němskej bu znaty jako fotograf krajiny brunicyowych jamow a lužiskeje energijoweje industrije.

Potajnstwo jeho fotografiskich twórbow ma po mojim měnjenju dwaj wažnej zakładaj. Jedne wuměnjene je, zo je sej Jürgen Maćij móht stajnje dowěru ludźi zdobyć, kotrychž je zwobraznił, tak zo su so jemu wotewrěli, kajcyž su. To spožči wobrazom wěrnosćiwosć a čłowjesku bliskosć. Štóz Maćijowe fota widži, sej praji: „Haj, tak to

Jürgen Maćij

Foto: Detlef A. Hecht

je, tak sym to tež dožiwił“, abo: „Tak bych to móht tež dožiwić“. Druhe potajnstwo fotow leži w tym, zo bjerje Jürgen Maćij ludźi, krajinu a twarjenja, tajke kaž su. Wón nochce powučować abo denuncować, ale wostaji wobhladowarjej swobodu, sej sam stawiznu za wobrazom domyslić.

Jürgen Maćij njeje jenož pěstował swobodnu fotografiju, ale je tež wjele na polu

dokumentacije wumělstwa dželať, wo čimž swědča wjacore knihi, mjez druhim tež zběrnik „Pječ lětstotkow. Serbja a reforma-cija“ (2017). W 1990tych lětach je zhotowił wobšěrnú dokumentaciju wo cyrkwjach w serbskich kaž tež w přeněmčenyh kónčinach Łužicy. Z knihomaj „Wotmolowane – Mit Licht gemalt“ (2017) je wudať dokumentaciju najstaršich fotografijow Hor-nich a Delnich Serbow. W poslednich 15 lětach je so wěnowať wudawanju dželať swojich kolegow Ericha Rinki, Pawoła Roty, Ericha Schutta a Kurta Hajny.

Wurjadne připóznaće za jubilara je, zo je Němska fototeka w Drježdžanach dotal wjac hač 700 jeho wobrazow přewzala do swojeho wobstatka, štož rěka, zo słuša do małeje ličby fotografow, kotrychž twórbu maja so za cyłonarodnje wažne a hódne. Přez zwisk www.slubdd.de/matschie su fota wšitkim zajimcam přistupne. Dale wuńdze lětsa w Ludowym nakładnistwje Domowina wobrazowy zwjazk z wuběrom jeho twórbow a zarjadowuje so kónc lěta wustajeńca w Budyskim Serbskim muzeju.

Jan Malink

Na kofej z Handrijom Zejlerjom

Při dundanju po měsće, na hońtwje za najrjeńšimi hrabnjenčkami, popřeju sej rady přestawku w kofejowni. Najlěpje slodži mi kofej, hdyž móžu při tym w knize listować. Tehodla mam w swojim nachribjetniku přeco maľu knižku z basnjemi abo powědančkami. Tak sym hižo někotre zabawne hodžinki dožiwiť.

Posledni raz mějach šikwanu čerwjenu knižku sobu, kotraž wopřija žiwjenske mudrosće Handrija Zejlerja. Wona rěka „Čas ma křidła“. Po cyłej knižnej wobalce zlětuja křidleška. Hdyž sej titul knihi přečitach, móžach temu jenož přihłosować. Z krótkim pohladnjenjom na časnik zwěsćich, zo mam chwile za listowanje. Wćipna přečitach sej přenje hrónčka. Wone su do pječ wšelakich temow rozrjadowane. Móžeš pak tež knihu na někajkim městnje woćinić a z čitanjom započec. Tak sym ja to činiť.

Hnydom na spočatku napadny mi hrónčko, kotrež derje znaju: „Spěšna ruka chwalbu dawa, njech je wulka abo maľa.“ Dopomnich so na spěw „Šwórčo, bórčo, šće-botajo“ a spěwach w myslach přenju štučku. Na tekst druheje štučki so bohužel njedopomnich a tak zanurich so znowa do Zejlerjowych žiwjenskich mudrosćow. Pre-

HANDRIJ ZEJLER

co zaso dyrbjach pozastać z čitanjom. Tute abo tamne wuprajenje wabješe mje do přemyslowanja. Hrónčka zaběraja so ze wšelakimi zjawami a situacijemi w žiwjenju, kotrež su kóždemu znate. Husto dyrbjach nutřkownje ngygnyć a Zejlerjej přihłosować, na přikład pola: „Swarić a porokować je lóže, hač wěc činić.“ Wjele hrónčkow njeje na aktualicě zhubiť. Płaća džensa runje tak kaž před

někak 200 lětami za čas Handrija Zejlerja.

Při listowanju dyrbjach so hdys smějkotać, na přikład hdyž čitach: „Někotryzkuli sej młodosće lěta za krasne a zbóžne chwali. Ja njechwalu je, dokelž sym telko lěta spať.“ To mějach hnydom swoje młodostne džeci před woćomaj, kotřiž wokomiknje tež najradšo we ložu leža.

Ilustracije Isy Bryccynej wuwabichu we mni tehorunja posměwk. Na žortne wašnje podšmórnu woznam někotrych mudrosćow.

Zrědka kopolach so při čitanju přez slowa, kotrež hnydom njezrozumjach, dokelž so džensniši dzeń wjac tak husto njewužiwaja. To pak njebě žadyn problem. A jeli tola, mějach wšak swoje šmóratko při sebi a móžach sej tak woznam wotkryć. W interneće přečitach sej žiwjenjoběh Han-

drija Zejlerja. Njemějach jón hižo w pomjatku a chcych rady wjace wo awtorje wědžeć. Tajki krótkke zjimanje bych sej tež w knize praťa.

Zjimajo móžu rjec, zo je mi knižka krasnu zabawnu hodžinku w kofejowni wobradziťa. Marka Maćijowa, kotraž je ju zestajiťa, je tu woprawdže wulki pokład žiwjenskich mudrosćow Handrija Zejlerja nazběraťa. Wutrobnje chcu so pola njeje za to podzakować. Skrótka, jadriwje a dru-hdy z posměwkom wobsahuja hrónčka najwšelakoriše žiwjenske wěrnosće. Dawno hišće njejsym wšitke čitaťa, nimo teho hodža so tež derje za wospjetne čitanje. Tuž wostanje šikwana čerwjena knižka z namolowanymi křidleškami w mojim nachribjetniku. Wjeselu so hižo na mój přichodny wopyt z njej w kofejowni.

Katja Meyerowa

Handrij Zejler, Čas ma křidła. Žiwjenske mudrosće, zestajiťa Marka Maćijowa, ilustrowaťa Isa Bryccyna, 56 s., kruta wjazba, 978-3-7420-2747-4, € 12,90

Dženiki fararja Bogumiła Šwjele wušli

Bogumił Šwjela (1873–1948) słuša k wurjadnym wosobinam serbskich stawiznow. W přernej połojcy 20. lětstotka běše najmarkantniši delnjoserbski duchowny a připóznata awtorita na polu serbskeje řeče. Jako farar w Choćebuzu, we Wochozach a w Dešnjje zasadžowaše so za serbske zajimy kaž lědma druhi.

Nimale přez cyły swój zastojnski čas je swoje mysle, nazhonjenja a sony zapisal do wšelakich zešiwkow, kotraž su do wěsteje měry kaž jeho dženik. Džakowano někotrym připadam a wulkemu zasadženju wjacorych Serbowkow su Šwjelowe zapiski w léće 2009 do Serbskeho kulturneho archiwa přišli. Jeho wjednica Annett Bržanec je, spóznawsji hódnotu tutych dokumentow, přez lěta jich wudaće přihotowała. W léće 2022 wuńdžechu dženiki serbsce a němsce na nimale 700 stronach w rjedže Spisow Serbskeho instituta jako číslo 70.

Wudawačelka je hoberske džěło wukonjala. Je wjacore stow stronow wotpisała, redigowała, korigowała a serbske zapiski wustojnje do němčiny přeložila. Tekst je nětko tak zryadowany, zo steja pod serbskimi wotrězkami hnydom němske přeložki, štož je za čitarja jara přijomne. Dale je Annett Bržanec přidała zawody k wšelakim wotrězkam Šwjeloweho žiwjenja kaž tež 1420 komentarow a wujasnjenow k podawkam a wosobam. Zapisy wužiteje literatury, mjenow a městnosćow su dodate.

Wćipny čitar dženikow by móht wočakować pozadkowe informacije wo podawkach, na kotrychž bě Šwjela wobdžěleny, abo interne posudžowanja wodžacych Serbow, z kotrymiž bě so zetkał. Tež bychmy rady Šwjelowe komentary k powšitkowanim politiskim podawkam čitali. Tola tajke

Farar Bogumił Šwjela z paćerskimi džěćimi palmarum 1935 w Dešnjje

Repro: archiw PB

wočakowanja so jenož zředka spjelnja. Tak so na přikład załoženje Domowiny w léće 1913, na kotrymž běše Šwjela wobdžěleny, w dženikach ani njenaspomni. Tola hdys a hdys namakaja so wažne informacije a krasne komentary k serbskemu žiwjenju, tak na přikład wo Domowinskej zhromadźiznje 25. nowembra 1936, na kotrejž džěše wo změnu wustawkow, kiž sej stat žadaše (str. 599–600).

Zwjetša zapisa Šwjela podawki ze wšědneho dnja, wosebje tajke, pola kotrychž džěše wo naložowanje serbsčiny. Husto podawa přikłady za germanizacisku politiku w šuli a cyrkwi. Prawidłownje wopisuje swoje sony, wosebje potom, hdyž so wopravdže něšto stanje, štož bě hižo dopředka soni. Tež aforizmy wo mandželstwje so namakaja, wosebje wo njezbožownym, w čimž drje špiheluje so jeho wosobinske položenje. A skónčnje steja w dženikach tež wšelake duchowne a swětno mudrosće a nazhonjenja. Kniha njeje roman, ale zhoniš z njeje wjele ze Šwjeloweho žiwjenja, wo jeho wojowanjach, poražkach a čerpjenjach.

Přať bych sej tu a tam biblisko-teologiske wujasnjenje. Hdyž na přikład Šwjela wo wěrowanju rozwjedženeju (str. 329) pisa, zo je pytał za njeju wěrowanski tekst z wočinjenjom biblije a zo bě namakał Jeremija 7,3, tak by derje było, hdy by tekst hnydom w přispomnjenju na samsnej stronje stał. Tekst rěka w delnjoserbskej bibliji: „Pólěpšujšo wašo žywjenje a wjazym (wašnje), ga cu ja hu was bydliš na tom měsće.“ To pokazuje na skerje liberalne nastajenje Šwjele w duchownym nastupanju. Słowa njeporokuja porej zańdžene žiwjenje, ale pokazuja puć do zhromadneho přichoda. Zdobom spóznajemy pietistiski pozadk Šwjeloweje pobožnosće. Pytanje w bibliji přez spontane wočinjenje nekaj-

keje strony so w pobožnych kruhach rady pěstowaše. Mam za najbóle prawdžepodobne, zo bě sej Šwjela tute wašnje pytanja w bibliji doma pola swójeho nana wothladať. Druhdy wšak su bibliske městna w přispomnjenjach podate (na př. str. 318).

W tutym zwisku skedžbnju na drobnej zmylkaj: „Provinzialausschuß für IM“ njeje wuběrk „für Ihre Majestät“, ale „für Innere Mission“ (str. 135). „Komornik z morskeje zemje“ njeje „ein Kammerherr aus dem Meerland“, ale „der Kämmerer aus dem Mohrenland“ (str. 265, Japoštołske skutki 8,27).

Praweje rady njeje sej wudawačelka ze słowom „polski“ w sadže „Polski Lewa (Pěskar) bijo swoju žonu“ wědžala. W němskim přeložku steja tři dyпки. Ja měnju, zo bydleše Lewa (Pěskar) w Žylowskim wjesnym džělu „na póli“ (str. 266, Šwjelowy słownik str. 252) a tehodla na rozdźěl k druhej swójbje ze samsnym mjenom „polski“ rěkaše.

Njehladajo na drobne přispomnjenja ma so wudaće knihi a wukon wudawačelki jara witać. Čitarjej skići so drohotny dohlad do serbskeho swěta w přernej połojcy 20. lětstotka, kiž swědči wo wulkej lubosći Bogumiła Šwjele k serbskemu ludej a jeho řeči.

Jan Malink

Wo bibliskich myslach Šwjele

Wot léta 2018 přewjedže Katolska teologiska fakulta Karloweje uniwersity w Praze lětnu konferencu z temu „Rěč a stil bibliskeho přeložka: zapadosłowjanske perspektiwy“. Kaž 2021 je so tež 2022 na njej Lipšćanski sorabist p. d. dr. Timo Meškank z přinoškom wobdžěliť. Pod nadpismom „Bibliske mysle w Šwjelowych dženikach. Zaznanje wopravdžitosće přez ewangeliskeho duchowneho“ předstaji referent duchowny swět fararja Bogumiła Šwjele (1873–1948), kotryž w Delnjej a Hornjej Łužicy skutkowaše. Zajimcam je přinošk w digitalnej formje pod scěhowacej adresu přistupny: https://www.acecs.cz/index.php?f_idx=4&f_cu=cu_2022_11 **PB**

Aus dem Alltag eines wendischen Pfarrers. Die Tagebücher von Bogumił Šwjela/Gotthold Schwela 1897–1948, pěstajone a wudane wót Annett Bržanec, Spise Serbskeho instituta 70, 14 wobr., brošura, 736 b., ISBN 978-3-7420-2264-6; 34,90 €

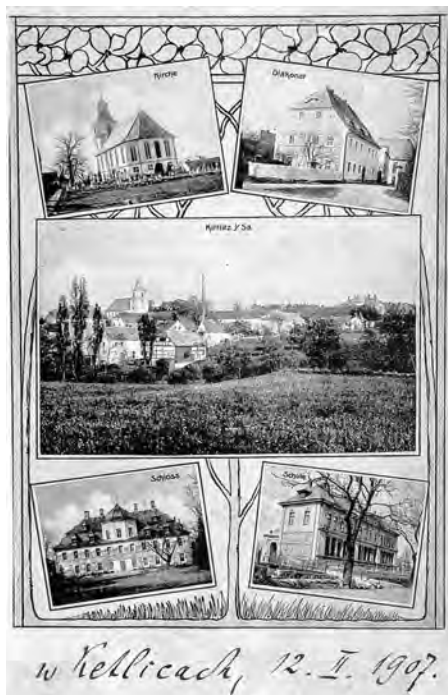
Posledni serbscy fararjo w serbskich wosadach sakskeje krajneje cyrkwyje (6)

Pawoł a Wałtar Mrózak w Ketlicach (hač do 1926/27)

Ketličanska wosada ležeše w 19. lětstotku na wuchodnej mjezy serbskeho kraja. Wot dohromady 22 zafarowanych wsow běchu wsy na wuchod přewažnje němske, wsy na zapad pak serbske. Ketlicy same z hrodom a ryčerkubłom, z rjemjeslnikami a překupcami běchu narodnje měšane. Swojeje wulkosće dla měješe wosada zdawna sem dweju duchowneju, přenjeho a druheho fararja, kotraž dyrbješaj hač do 1920tych lět serbsce móc. Jako poslednej w dołhim rjedže serbskich fararjow skutkowašaj tu bratraj Pawoł a Wałtar Mrózak, synaj zaslužbneho fararja Oswalda Mrózaka (1845–1934) w Hrodzišću.

Pawoł Mrózak (Paul Georg Mrosack) bě so 15. januara 1877 w Malešecach narodžił, hdžež bě nan tehdy wosadny farar. W decembrje samsneho lěta přesydlili so swojba na Hrodzišćansku faru, dokal běchu nana powoľali. Pawoł Mrózak wopyta ludowu šulu w Hrodzišću a gymnazij w Budyšinje. Studij teologije absolwowaše w Berlinje a Lipsku, hdžež jón 1901 zakónči. W Lipsku bě sobustaw Łužiskeho předarskeho towarstwa, po studiju přistupi Maćicy Serbskej.

Swoje přenje farske městno nastupi Pawoł Mrózak w decembrje 1902 w Budyšinku. Nětko we wěstej socialnej poziciji, woženi so 1904 z Luciju Tabbertec z Berlina. Na kwasu, kotryž swječeše so w Berlinje, zběrachu pjenjezy za Maćičny dom w Budyšinje, kotryž so samsne lěto wotewrě. Z mandželstwa wuńdžechu pjeć dźěci.

Pohladnica z Ketlic z lěta 1907

Jako nalěto 1916 Ketličanski farar Jan Renč zemřě, so na wupisane farske městno pječa wokoło 40 němskich duchownych přizjewi. Wulka ličba swědči wo wysokim prestižu Ketličanskeje fary. Wupisanski termin pak so podlěši, zo bychu so tež hišće serbscy duchowni wo městno požadali. Pawoł Mrózak so přizjewi a bu nazymu 1916 jednohósnje za Ketličanskeho fararja wuzwoleny, štož w Serbach wulke wjesele zbudži.

Wałtar Mrózak (Friedrich Walter Max Mrosack) bě młódši bratr Pawoła Mrózaka. Wón narodži so 1883 na Hrodzišćanskej farje. Hdyž bě tři lěta stary, zemřě 1886 mać, zawostajo wudowca z mjeńšimi dźěćimi. Nan so na to znova woženi z Hilžu Rjedźic, džowku susodneho fararja w Barće.

Po wuchodženju šule w ródnej wsy wopyta Wałtar Mrózak Budyski gymnazij a poda so na studij teologije. Wot 1905 bě sobustaw Maćicy Serbskeje.

Dokelž so na 1910 wuprózdnjene diakonatstwo w Ketlicach nchtó njeprizjewi, pósła jeho konsistorstwo w Drježdžanach tam najprjedy jako wikara. Hišće samsne lěto bu ordinowany a sta so z druhim fararjom, tak mjenowanym diakonom abo kapłanom. Čehodla njewuzwoli so po smjerć fararja Renča 1916 za jeho naslědnika, njeje znate. Njeje so wo městno požadał? Abo je so požadał a njejsu jeho brali?

Džesać lět skutkowašaj Mrózakec bratraj hromadže jako poslednej serbskaj duchownaj w Ketličanskej wosadze.

Farar Pawoł Mrózak wopuści Ketlicy 1926 a přesydlili so jako farar do Barta. Příkladina za změnu do mjeńšeje wosady běchu drje strowotne problemy. Lěta dołho na wutrobu chorujo zemřě 22. awgusta 1931 w starobje 54 lět na domojjězbje z kury. Swój posledni wotpočink namaka pódla swojeho dvě léce zašo zemřěteho syna w Barće.

Lěto po swojim staršim bratru woteńdže tež diakon Wałtar Mrózak z Ketlic a přesydlili so do Němcow. 1927 sta so farar w Störmthalu pola Lipska a 1935 we Wiederau pola Borna. Tam wón 1942 zemřě a bu při cyrkwi we Wiederau pochowany.

Po wotchadže Pawoła Mrózaka wupisachu Ketličanske přenje farske městno jako němske. W serbskej zjawnosći drje so diskutowaše hač z prawom abo nic, tola při njedostatku serbskich fararjow njehodžeše so wobsadženju z Němcom zadžewać. Wobžarowaše wšak so, zo je „zaso

Boži dom w Ketlicach Foto: Trudla Malinkowa

jedne serbske farske městno za Serbow zhubjene“. (PB 41/1926)

Jako bórce po tym tež diakon Wałtar Mrózak Ketlicy a samo Łužicu wopuści, jeho sobubratra w Serbskej předarskej konferency zjawnje kritizowachu, zo w tajkej nuzy, hdžež wšudže serbscy fararjo pobrahuja, Serbow wopuści. Kónc lěta 1927 so tež Ketličanske diakonatstwo z Němcom wobsadži.

„Dokelž staj nětko wobaj duchownaj němskaj, so wosadne zastupjerstwo wo to postara, zo Serbja, kotrychž je tež w Ketličanskej wosadze hišće nahladna ličba, znajmjeńša wěsty džěl serbskich Božich službow wobchowaja.“ (PB 46/1927) Zamołwitosć za serbske kemše w Ketlicach přewza nětko farar Korla Wyrgač ze susodnych Nosaćic, sčasami podpěraný wot fararja Gustawa Mjerwy z Bukec.

Po wójnje serbskorěčne zastaranje w Ketlicach dale woteběraše. 1954 bě „jenož dwójce wob lěto serbska spowědž“. (PB 12/1954) Ze smjerću fararja Wyrgača 1956 serbske cyrkwinske žiwjenje w Ketlicach wuhasny: „W Ketlicach a Kotecach so wjace serbsce njeprěduje, hačrunjež tam hišće Serbja bydla, wosebje lubi stari, kotrymž je puć do Božeho domu předaloki.“ (PB 8/1958) **Trudla Malinkowa**

Žarowaca z Bergen-Belsena – mysle k 24. februarej

W přihotach na Druhu swětowu wóju zarjadowa němska wehrmacht 1935 pola wsy Bergen w juhu Limborskeje hole wojske zwučowanišćo. Na jeho kromje přidruži so 1940 lěhwo za wójskich jatych, kotraž wužiwaše so wot 1941 jako lěhwo za sowjetskich wójskich jatych. Wot wehrmachtu přewza 1943 SS džěl lěhwa a zarjadowa w nim koncentraciske lěhwo Bergen-Belsen. Jeničce w lěhwe sowjetskich wójskich jatych zahiny wot 1941 hač k jeho rozpušćenju w januaru 1945 něhdže 20 000 wojakow. Čěta pochowachu na bliskim pohrjebnišću, najprjedy w rowach porynku a pozdžišo w masowych rowach.

Po wójni přetwori so pohrjebnišćo w lětomaj 1945/46 na nastork sowjetskeje wojskeje administratury na wopomnišćo. Jako pomnik postaji so srjedź ležownosće marmorowa skulptura žarowaceje. Jeje stworićel bě znaty ukrajski rězbar a profesor Mykola Muchin-Koloda (1916–1962) z Kiewa. Jako model słužešćej wuměłcej jeho mandželska Sofija a džowka Maša.

Za čas zymneje wójni so pohrjebnišćo přeměni. Zachod so přepołoži, rowy so hromadže składžechu a pomnik so zniči. Pozdžišo zaso nowy pomnik z kopiju žarowaceje postajichu. Rozbity original přewzachu do trajneje wustajeńcy muzeja koncentraciskeho lěhwa Bergen-Belsen. Tam swědči nětko rozbita skulptura žarowaceje wo dwojej hidže a jeje wuskutkach.

Na hnucace wašnje swědči młoda płakaca žona, kotraž po wonkownym na Rusowku abo Ukrainjanku dopomina, wo wulkim horju, kiž je Druha swětowa wójna sowjetskim ludam přinjesła. 20 000 z nich je w běhu ani štyrjoch lět jeničce w Ber-

Skulptura žarowaceje z pohrjebnišća lěhwa sowjetskich wójskich jatych w nižosakskim Bergen-Belsenje. Za čas zymneje wójni rozbity original chowa so džensa w muzeju koncentraciskeho lěhwa. Repr: Trudla Malinkowa

gen-Belsenje zahinyło. Njepředstajomne su čerpjenja a wosudy, kiž so za tutymi strózbymi ličbami chowaja. Skulptura žarowaceje nasta 1945/46 pod bjezposřed-

nym emocionalnym začišćom katastrofy Druheje swětowej wójni. Młoda žona njewuprudža žanu hidu, žane mysle na wječbu, žanu namołwu k wojowanju – wona jenož w bjezkónčnej zrudobje poraženého čłowjeka płaka.

Zo je za čas zymneje wójni něchtó tutu hłuboko čłowjesku postawu rozbił, swědči wo hidypołnej atmosferje tehdyšich lět. Samo žarowaca dyrbješe so zničić. Čehodla? Dokelž žarowaše wo wopory ze Sowjetskeho zwjazka – wo ludži njepřečelskeho stata a hidženeho naroda. Zo jednaše so w Bergen-Belsenje wo 20 000 zahinjnych młodych muži, kiž mějachu doma staršich, žonu a džěci, kiž mějachu žiwjenje hišće před sobu, zničerjam pomnika po wšem zdaću wažne njebě.

Blisko pohrjebnišća sowjetskich wójskich jatych a koncentraciskeho lěhwa Bergen-Belsen wupřestrěwa so wojske zwučowanišćo Bergen. Něhdy wot nacionalsocialistow załožene, słuša wone džensa z nimale 25 000 hektarami k najwjetšim w Europje. Nimo zwjazkoweje wobory tu tež wojacy z dalších NATO-krajow zwučuja. Kancler Olaf Scholz poby tam njedawno na wopyće a da so před pancernami fotografować. Tajke maja so nětko do Ukrainy dodawać, zo bychu Rusow morili.

Dwoju žarowacu w Bergen-Belsenje sym loni w lécu widžała: rozbity original w muzeju koncentraciskeho lěhwa, kopiju na pohrjebnišću 20 000 sowjetskich muži. W zaštych měsacach je ščuwańca a hida přečiwo Ruskej na intensiće přiběrała a so daloko do ludu šěřiła. Hač je mjeztym tež kopija žarowaceje w Bergen-Belsenje rozbita?

Trudla Malinkowa

Pokiwy

Počesćenje Šěracha

Hadam Bohuchwał Šěrach (1724–1773) skutkowaše 25 lět jako farar w Budyšinku. Wón bě přirodospytnik europskeho wuznama, kotryž dóndže wosebje na polu pčolarstwa k zakładnym spóznaćam. Ni mo teho je wulke mnóstwo serbskich nabožnych a pedagogiskich knihow wudał. Składnostnje jeho 250. posmjertnin a 300. narodnin ma so w jubilejnymaj lětomaj 2023/24 ze wšelakimi zarjadowanjami na njeho spominać. K zahajenju Šěrachowych počesćenjow přeprozy Poršisko-Budyšinska wosada na zarjadowanje sobotu, 11. měrc, w 16.00 hodź. do cyrkweje w Budyšinku. Mjez druhimi porěči sup. n. w. Jan Malink wo wuznamje Šěracha za serbski lud.

Zapokazanje w Minakale

Njedzelu, 12. měrc, w 14.00 hodź. swjeća w Minakalskej cyrkwi kemše ze zapokazanjom noweje fararki dr. Claudije Matthes. Wona přewza nawodnistwo wulkowosady w holanskej a hatnej krajiny, kotraž ma swoje hamtske sydło na farje w Minakale.

Zapokazanje w Kumwałdže

Na swjedženskich kemšach njedzelu Palmarum, 2. apryla, w 14.00 hodź. w Kumwałdskej cyrkwi zapokaza so nowy farar Christoph Schröder do zastojnstwa. Jako farar skutkować budže we wosadnym zwjazku Budyskeho hornjeho kraja, swoje sydło změje w Kumwałdže.

Hainewalde 2023: „Nitki našeho žiwjenja“

Serbske ewangelske towarstwo přeprošuje lětsa wot 14. do 16. apryla do Hainewal-

de na serbski ewangelski kónč tydženja. Hainewalde leži wosredź něhdyšeho europskeho centruma tkalcoweje industrije. Tak chcemy so tež my lětsa podać na wotkryće nitkow, z kotrychž stej kabaty abo suknya našeho žiwjenja zdžěłanej.

Přeprošene su džěci, młodostni, swójby, samostejacy, wuměnkarjo – haj, wšitcy, kiž so na serbsku zhromadnosć wjesela. Chcemy zhromadnje spěwać, pućować, kopańcu hrać, kemše swjećić a nitki našeho žiwjenja wotkryć. Płaćizna za jednotliwca: 60 eurow za dorosćenych a 25 eurow za džěci wot třoch lět.

Přizjewjenja su hač do 31. měrc, móžne w serbskej superintendenturje w Hodźiju, tel. 035930 55047, mejlka: serbska-superintendentura@web.de

Wjeselimy so na mnohe přizjewjenja!
Waš přihotowanski wuběr

**Lubina Malinkowa,
Katja Meyerowa,
Jadwiga Malinkowa**

Powěšće

Mały Wjelkow. 25. januara wozjewi mjezynarodny gremij „Europa Nostra“, zo słušeja sotrownje Ochranowskeje wosady w Małym Wjelkowje k jednaće najbóle wohroženym městnosćam kulturneho herbstwa po cyłej Europje. Z wjacorych domow wobstějacy, w dalokej měrje originalnje zdžeržany historisk twarski ansambl steji hižo wjele lět prózdny a trjeba nuznje wobnowjenje. Z nětko jednaće pomjenowanych wohroženych městnosćow wuzwola mjezynarodni eksperća lětsa w aprylu sydow, kiž dóstanu finacielnu podpěru k restawrowanju. W Małym Wjelkowje so nětko nadžijeja, zo so jich sotrownje do spěchowanskeho programa „7 Most Endangered 2023“ (7 najbóle wohroženych 2023) přiwozmu.

Slepo. Pod heslom „Zhromadnje a nic samotnje“ zetkachy so njedawno w zetkanišću při farje wuměnkarjo Slepjanskeje wosady přeni raz k zhromadnej snědani. Nimale 30 žonow a mužů w starobje 70 do 85 lět bě přeprašenju sčěhowało. Wo cały, butru a kofej so wosada postara, kołbasu, twarožk a pomazanki přinjesechu wobdžělnicy sobu. Po snědani sej wšitcy zhromadnje pod nawodom kantora Björna Soboty kěrlušy a ludowe spěwy zanjesechu. Snědań wuměnkarjo ma so nětko stajnje kóždy přenju srjedu měsaca wotměć.

Kulow/Stróžišćo/Budyšin. W minjenym času so w katolskich Serbach wospjet křescánske wopomnišća wobškodžichu a so džěle z nich pokradnychu. Hižo před něšto tydženjemi spowalichu njeznači pola Kulo-wa swjate křiže. Spočatk februara měrjachu so na pomnik Cyrila a Metoda pola Stróžišća, hdžež postawje wobškodžichu a koprowy křiž japoštołow sobu wzachu.

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.č., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamolwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskich planow, wobzamknjenych wot Němskeho zwjazkowego sejma, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma.
Lětny abonement plaći 8 eurow.

Snědań wuměnkarjo w wosadneje rumnosći při Slepjanskej farje wobdžělnicy džakownje přiwzachu, srjedža fararka Jadwiga Malinkowa, pódlu stejgo Gertrud Hermašowa z Rownoho.
Foto: Constanze Knappe

Bórzy po tym staťaj so njeskutkaj na katolskimaj pohrjebnišćomaj w Budyšinje. Na Mikławsku pokradnychu z narowneho křiža serbskeho biskopa Jurja Łuščanskeho mjedžany korpus Chrystusa. Na Marijinym pohrjebnišću we wuchodnym džělu města powalichu swjaty křiž, kotryž stejše při rowach popjelnicow.

Budyšin. Składnostnje lětušeho 500lětneho wobstaća Tuchorskeho pohrjebnišća wuda město Budyšin zhromadnje z Budyskej ew.-luth. wulkowosadu přewodnik po pohrjebnišću. Awtorojo knihi, kotraž je w nakładnistwje Mitteldeutscher Verlag w Halle (Salle) wušła, su wumětski stawiznar Kai Wenzel ze Zhorjelca, Budyški domiznowědnik a měščanski wjednik Heinz Henke a bywši nawoda Tuchorskeho pohrjebnišća Christoph Kretschmer. Přewodnik předstaji mjez druhim tójšto wuznamnych serbskich wosobinow, kotřiž maja swój posledni wotpočink na Tuchorskim abo na susodnym Michalskim pohrjebnišću. Knižna premjera wotmě so 7. februara na přepjelnjenej žurli wosadneho domu Pětrškeje wosady.

Spominamy

Před 75 lětami, 26. měrca 1948, zemřě w Budyšinje **Herman Šleca**. Rodženy 1892 jako syn ratarskeho džělaćerja w Drozdžiju, kublaše so na Budyiskim seminarje a na Lipsčanskej uniwersiće na wučerja. Po Přenjej swětowej wójnje přizamkny w Praze studij filozofije, kotryž zakónči z promociju. Tři lěta skutkowaše we wšelakich serbskich funkcijach w Budyšinje, doniž so do wučerstwa njewróci. Wot 1927 do 1945

bě wučer w Großstädtelnje pola Lipska-Markkleeberga a po tym hač do swojeje smjerće na serbskim gymnaziju w českim Varnsdorffje. W młodych lětach skutkowaše aktiwne w zjawnym serbskim žiwjenju, wosebje w Serbskim Sokole. Mjez druhim załoži časopis Sokolske listy a wuda Sokolski spěwnik. Po 1945 napisa přenje serbske wučbnicy. Žiwjenje bě jemu ból a běda. Ze serbskeho džěla bě sej do Němcow wučeknył a so nacionalsocialistiskemu hibanjnu přizamknył, štož jemu po 1945 nowe ćeže wunjese. Herman Šleca bě woženjeny z Ludmilu Smolerjec, džowku nakładnika Marka Smolerja. Jeju jenički syn Marko Šleca (1925–2014) čekny 1960 do Zapadneje Němskeje, Markowa džowka Dasha Riley (* 1969) bydli ze swójbu w Awstraliskej. Herman Šleca ma swój posledni wotpočink w Smolerjec swójbnym rownišću na Budyiskim Hrodžišku. T.M.

Dary

W januaru je so darilo za Serbske ewangelske towarstwo 125 eurow, 100 eurow a 92 eurow a za Pomhaj Bóh dwójce 100 eurow, 92 eurow, 50 eurow, 42 eurow, 34 eurow, 12 eurow a 10 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Přeprašujemy

W měrcu wusyła so ewangelske Nabožne slowo k dnjej w serbskim rozhtos.

- 05.03. Reminiscere**
10.15 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhtos (fararka Malinkowa)
- 11.03. sobota**
16.00 wopomnjenske zarjadowanje za fararja Hadama Bohuchwała Šeracha w cyrkwi w Budyšinku
- 14.03. wutora**
19.30 Bjesada w Rakecach
- 19.03. Laetare**
08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. n. w. Malink)
10.00 serbsko-nimska namša we Wjerbnje (fararka Vetterick, lektor Leipner)
11.00 kemše z Božim wotkazanjom w Hodžiju (sup. Rummel)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhtos (sup. n. w. Malink)
- 23.03. štwórtk**
18.30 Bjesada na farje w Bukecach
- 02.04. Palmarum**
10.00 dwurěčne kemše w Rakecach (z wóskowanjom jutrownych jejkow)